

AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

ERDŐTERÜLETEKRE ALAPULÓ TERÜLETFEJLESZTÉS VIZSGÁLATA A DÉL-MÁTRA VIDÉKÉN

A Research of Forest-Based Regional Development Possibilities in the South-Mátra Region

GYURKÓ Ádám – KAJATI György

Összefoglaló

Ez a cikk egy helyi adottságokra alapozó területfejlesztési stratégia megvalósíthatóságát vizsgálja a Dél-Mátra vidékének 11 településén. A helyi erőforrások az erdőterületek, amelyek a célterületen igen jelentősek és jó minőségűek. A bevezetésben a települések adottságai kerülnek bemutatásra. A második rész a területfejlesztés és a környezetvédelem kapcsolatára tér ki, majd az Egererdő Zrt-től kapott erdészeti adatok kerülnek elemzésre. A dolgozat harmadik része a saját kutatás eredményeinek bemutatása. Két fővel készült interjú. A Károly Róbert Főiskola Turizmus, Területfejlesztési és Idegen Nyelvi Intézet Intézetigazgatójával, aki a főiskola révén a szükséges tudás hátterét jelképezi a stratégia számára. A KRF ugyanis számos hasznos bioenergetikai kutatással rendelkezik. Egy gépészmérnökkel készített interjú révén a műszaki irányvonalat kívántuk megjeleníteni, aki az ideális kazánválasztásról világosított fel. A kérdőív a lakosság piacként való bevonását volt hivatott vizsgálni. Az eredmények és a vizsgálatok szerint a Dél-Mátra vidékén az erdőterületekre alapozott területfejlesztés megvalósítható, amely a vidék gazdasági versenyképességét növelheti fenntartható módon. Munkahelyteremtés, gazdasági előrelépés, energetikai önállóság, környezetvédelem a várható eredmények,

így mindenképpen ösztönözhető az együttműködést az erdészeti hatóságok, önkormányzatok, helyi vállalkozók és a lakosság körében. Fontos megjegyezni, hogy mindezt helyi erőforrásból, helyi munkaerő alkalmazásával érheti el a célterület.

Kulcsszavak: területfejlesztés, bioenergetika, Dél-Mátra, helyi erőforrás, összefogás

Jel kód: R58

Abstract

The theme of the article dissertation is a development strategy based on local effectiveness and we examine the implementation. The target area is the South-Mátra region of 11 settlements. The local resource is the forest areas which are large-scale and have good quality. The first one is introduction, where the settlements' natural, social and economic conditions were presented. The second section is the theoretical one. Firstly we have mentioned relationship between the environment and development after that we represented data from Egererdő Zrt. The third part of the dissertation is based on my own field research. Firstly I interviewed a director of the Károly Róbert Collage Tourism, Regional Development and Foreign Language Institute. He represents the necessary knowledge for the

strategy as the institution has a number of useful bioenergy research. Second interviewee was a mechanical engineer. He spoke the ideal furnace choices. The questionnaire examined the involvement of population as potential market. We may conclude from outcomes, and investigations, that in the region of South-Mátra, the forest-based developments could be worked out, which could rise the competitive economic of the region. Creation of employment, economic

progress, energy independence, environmental protection, are the expected results so I definitely encourage the cooperation for the local governments with local businesses, local population and forestry authorities. It is important to note that the target area able to using local resource and local workforce.

Keywords: development, local effectiveness, cooperation, South-Mátra, bioenergetics

Bevezetés

A kutatást az motiválta, hogy korábbi kutatás eredményeképpen Gyöngyös város településfejlesztési stratégiája negatív megítélésűnek bizonyultak, amit a lakossági vélemények is tükröznek. A térségnek viszont rendkívül jó adottságai vannak, amelyekre területfejlesztési stratégiák alakíthatóak ki. A célterület kibővítésével a Dél-Mátra 11 településére az erdőterületekre alapuló területfejlesztési stratégia megvalósíthatóságát vizsgáljuk meg. A bővítést az indokolta, hogy a vidék tradíciói, természeti adottságai, fejlődési irányvonaluk szervesen kapcsolódik egymáshoz, illetve kihat a szomszédos települések mindennapjaira is. A Dél-Mátra vidékén a síksági és dombsági tájból adódó lehetőségeket kihasználva szántók és szőlőskertek egyaránt találhatóak ezen a területen. Az északi határain helyezkednek el az erdők. A természetföldrajzi adottságok rámutatnak, hogy a Dél-Mátra vidékén két fontos földrajzi adottsága van. Ebből az egyik a szőlőtermesztés, a másik pedig a Mátra-hegység nagy kiterjedésű erdőterületei. A terület talajainak többsége optimálisan ezekre a gazdálkodási módokra használható.

1. táblázat: A célterület néhány társadalmi jellemzője

Település	Állandó népesség (fő)	Település területe (km ²)	Lakásállomány (db)	Vándorlás (fő)	Munkanélküliség (%)
Vécs	663	25,66	375	-8,9	11,4
Kisnána	1048	22,6	523	-3,4	9,4
Domoszló	2038	40,22	957	-1,0	7,2
Markaz	1784	25,61	808	-1,1	6,4
Pálosvörösmart	670	5,84	276	11,4	8,5
Abasár	2511	20,82	1188	6,2	5,2
Gyöngyös	31160	55,31	14736	-1,8	7,9
Gyöngyössolyos	3071	64,85	1266	-2,1	5,4
Gyöngyösoroszi	1530	21,39	571	-7,8	13,8
Gyöngyöstarján	2437	46,39	982	2,0	7,1
Gyöngyöspata	2668	60,75	1052	-7,3	8,8
Összesen:	49580	389,44	22734	-1,3	8,3

Forrás: Saját szerkesztés, KSH alapján (2012)

A főbb társadalmi jellemzőket vizsgálva megállapítható, hogy az állandó lakosságszám alapján Gyöngyös dominanciája a legszembetűnőbb. Az egész járáson belül nincs igazi ellenpólusa, így a térség fejlettségét, főbb irányvonalát Gyöngyös szabja meg. A vándorlási adatok alatt a belföldi vándorlási különbözet évi átlaga ezer lakosra (2000-2012) értendőek. Általánosságban elvándorlásról beszélhetünk. Mértékét jól mutatja, hogy melyek a

leghátrányosabb helyzetben lévő települések (Vécs, Gyöngyösoroszi, stb.). Három település (Pálosvörösmart, Abasár, Gyöngyöstarján) esetében beszélhetünk pozitív mérlegről. Ezek a települések viszonylag jó gazdasági, infrastrukturális helyzetben vannak. (1. táblázat) A jó feltételek hozzájárulnak a pozitív vándorlási egyenleghez, de nem lehet arra következtetnünk, hogy e települések lakosságmegtartó eszközök birtokában vannak. Mind a tizenegy település átfogó problémákkal küzd, amit nem egyénileg, hanem együtt lehet sikeresen kezelni. A célterület munkanélküliségének átlaga 8,3% (járási, megyei, regionális, országos átlagtól jobb). Azt azonban mindenféleképpen ki kell emelni, hogy igen mozaikosak az adatok. Például Gyöngyösoroszin 13,8%-os munkanélküliségről beszélhetünk, míg Abasáron „csupán” 5,2%-osról, holott a két település hasonló tradíciókkal, természeti adottságokkal rendelkezik. Véleményünk szerint ez is egy remek példa arra, hogy miért tekinthető fontosnak hasonló adottságú települések fejlesztési elképzeléseinek összekapcsolása.

A kutatás célja, hogy a Dél-Mátra vidékén megvalósítható-e egy területfejlesztési stratégia az erdőterületekre alapozva. Az interjúkkal egyrészt műszaki irányvonalat kívántunk bevonni a dolgozatba. Így a technikai háttér megválasztására szakszerű javaslat született (lakossági és önkormányzati szinten, mely rendszer/rendszerek lennének ideálisak). Másrészt a stratégia kialakításához szükséges tudást mértük fel interjú formájában. A kérdőíves felméréssel kapcsolatban a cél az volt, hogy kiderüljön a lakosság, mint potenciális piac bevonható-e a stratégiába.

Anyag és módszer

A térségre vonatkozó releváns adatokat természetföldrajzi szakirodalmakból, illetve az Egererdő Zrt. által rendelkezésre bocsátott adatbázisból készültek. A kutatási téma szempontjából alapvető volt, hogy bioenergetikával kapcsolatban már meglévő eredményekre alapozzon. Ezt a Károly Róbert Főiskola kutatási projektjei szolgáltatták. A létrejött tudásközpont és a vezető kutatók munkáit forrásként hasznosítottuk, miközben saját észrevételeinkkel is kiegészítettük. A tapasztalatok szerint a területfejlesztésben igazi sikereket csak a lakosság és a helyi elit támogatásával lehet elérni. A helyi lakosság vizsgálata azért is fontos, hiszen potenciális fogyasztópiacot jelenthet. A kérdőív így egy lakossági piackutatás, ami a háztartások fűtési rendszerét, illetve az emberek bioenergetika iránti affinitását mérte fel. A kérdőívet 231 ember töltötte ki, amely a lakásállományhoz mérten 1%-os mintavételt jelent. A kitöltések interneten keresztül, közösségi oldalak segítségével valósult meg, de papír alapon személyes kitöltésekre is sor került. 2014. szeptemberétől október végéig történtek meg a kitöltések.

Szakirodalmi áttekintés

A területfejlesztésről

A területfejlesztés számos módon értelmezhető, így néhány vonatkozó szakirodalom segítségével kerülnek bemutatásra, hogy a területfejlesztés egyes releváns elemei hogyan értelmezhetők a témában. A területfejlesztéssel foglalkozó szakcikkek jelentős része foglalkozik az alulról felfelé való szerveződés kérdésével. Először is néhány idézet a területfejlesztés fogalmi meghatározásáról.

„Területfejlesztés az országra, valamint térségeire kiterjedő társadalmi, gazdasági és környezeti területi folyamatok figyelése, értékelése, a szükséges tervszerű beavatkozási irányok meghatározása, rövid, közép- és hosszú távú átfogó fejlesztési célok, koncepciók és intézkedések meghatározása, összehangolása és megvalósítása a fejlesztési programok

keretében, érvényesítése az egyéb ágazati döntésekben.” (1996. ÉVI XXI. TÖRVÉNY A TERÜLETFEJLESZTÉSRŐL ÉS A TERÜLETRENDEZÉSRŐL)

„...olyan társadalmi tevékenység, amely a gazdaság területi szerkezetének alakulását kívánja ellenőrizni, a spontán (regionális) gazdasági-társadalmi folyamatokat igyekszik a kisebb-nagyobb emberi közösségek befolyása alá vonni.” (BARTKE, é.n.)

„...a térhasználat tudatos irányítását jelenti, amelyben az egyes alrendszerek, így a területpolitika, a szabályozás, az eszközök, illetve a szervezeti és intézményi rendszer konzisztenciája alkotja a rendszer hatékony működését” (FARAGÓ, 1987)

„A területi tervezésben egy bizonyos szempontból tekintve két folyamat megy végbe. A felülről lefelé irányuló tervezés (top-down) és az alulról induló tervezési folyamat (bottom-up). A kettőnek természetesen találkoznia kell, hogy együtt alakítsák a fejlesztési szakpolitikákat, és erősítsék egymást az egyes tervezési szintek. Ehhez hasonlóak a szerveződések és az irányítási folyamatok is.” (HUSZTI – TENK, 2010 470 P.)

Nagyon fontos, szakpolitikai, de egyes konkrét projekteket is érintő horizontális kérdés a környezetvédelem és a területfejlesztés kapcsolata. A környezet védelmére irányuló intézkedések rendkívül forrásigényesek. Sőt, talán az is megállapítható, hogy ezen beruházások a gazdasági fejlesztésektől vonnak el pénzt, lassítva ezzel a gazdasági fejlődést. A fejlett(ebb) nyugati államok csak igen magas nemzeti jövedelem felett kezdtek el egyre többet fordítani a környezetük védelmére. Felmerülhet a kérdés, hogy szükséges-e Magyarországnak a környezetvédelemre költeni, illetve, hogy milyen hasznot hoznak hazánk számára? (FAZEKAS, 2010)

„Mint állampolgárok, erre azt válaszolhatnánk, hogy a környezetvédelem haszna alapvetően nem anyagi jellegű. A tiszta, egészséges környezetnek, a természeti értékeknek legfeljebb eszmei és nem pedig konkrét összegben kifejezhető piaci értékük van. Hazai közgazdászok azonban a 90-es évek végén megpróbálták a tiszta környezetet, azaz a környezetvédelem hasznát anyagilag kifejezni. A fogyasztóknál ez lehet a betegen eltöltött idő, a termelők számára pedig egy termelési tényező, pl. a termeléshez szükséges tiszta víz. Ebben az esetben a piachoz kötött érték változásából becsülhető meg a környezetben bekövetkezett változás értéke. A hazai kutatások 1997-ben a GDP 2-5%-ára, azaz 170-210 milliárd forintra becsülték a magyarországi környezeti károk éves nagyságát, amelyek 40-50%-át az egészségügyi, 30-35%-át pedig az épített környezetben bekövetkezett károk adják.” (FAZEKAS, 2010 pp. 510-511)

Biológiai eredetű energia

A lakossági kérdőívek elemzésénél arra következtethetünk, hogy az emberek nincsenek teljesen tisztában a biomassza szó jelentésével, ezért ezt tisztázni szeretnénk.

„Biomassza: biológiai eredetű szervesanyag-tömeg, egy biocönózisban vagy biomban, a szárazföldön és vízben található élő és nemrég elhalt szervezetek (növények, állatok, mikroorganizmusok) testtömege; biotechnológiai iparok termékei; és a különböző transzformálók (ember, állatok, feldolgozó iparok stb.) összes biológiai eredetű terméke, hulladéka, mellékterméke.”

(<http://www.nyf.hu/others/html/kornyezettud/megujulo/Biomassza/Biomassza.html>)

A biomassza megújuló erőforrás, amelynek jelentősége ebből a tulajdonságából ered. Egyre nagyobb figyelmet fordítanak világszerte a biomassza előállításra és hasznosításra a fosszilis energiakészletek véges volta miatt. (CSETE L. – LÁNG I. 2005)

2. táblázat: Tüzelőanyagok hamu- és kéntartalma

Megnevezés	Kéntartalom %	Hamutartalom %	SO ₂ kibocsátás mg/MJ
Fa	-	0,2 – 1,7	0
Barnaszén	0,24 – 0,87	50 – 80	90 – 120 – 270
Kőszén	0,59 – 1,2	10 - 50	200 – 360 – 700
Könnyű fűtőolaj	10,10 – 0,50	-	50 – 200 - 280

Forrás: Saját szerkesztés Adat: L. Gergely S. 2007

„A hetvenes évek energiaválság hullámai az értékrendek átrendeződéseit vonták maguk után. Központi téma lett a nem megújítható erőforrások kimerülésének közeli lehetősége, s ezért jelentős erőket fordítottak a meglévő energiakészletek racionálisabb hasznosítási lehetőségei feltárására és új alternatív energiahordozók kutatására. Előtérbe kerültek sok helyen a megújítható természeti erőforrások szélesebb körű hasznosítási lehetőségei is.” (LÁNG,1986 5p.)

A racionálisabb energiafelhasználás nyomán indult meg a megújuló energiák előtérbe helyeződése.

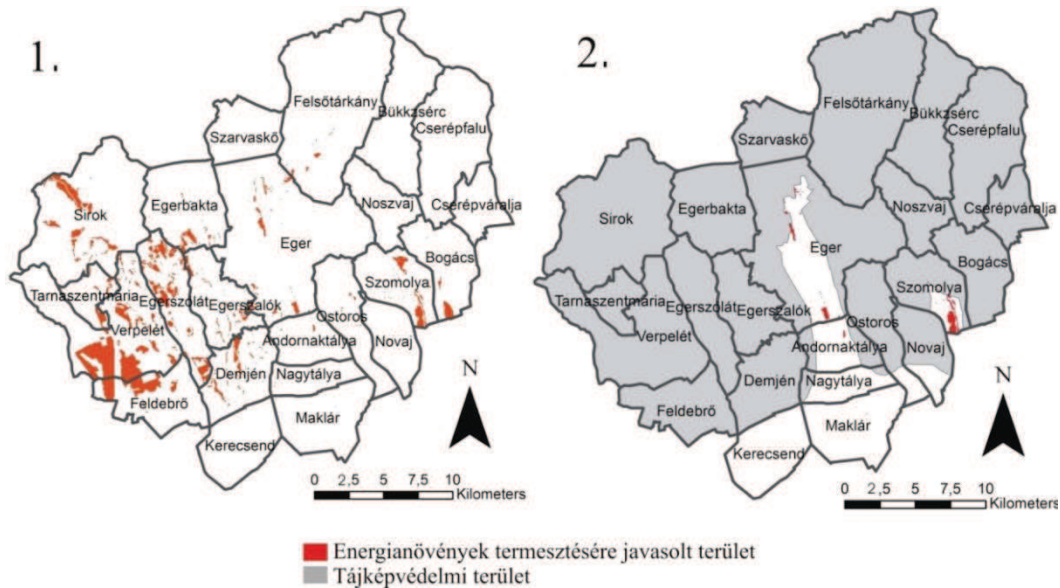
“Owing to the scarcity of primary energy sources some 70% of Hungary’s energy consumption is supplied from imports. Renewable energy sources covered a mere 8.1% of Hungary’s total energy consumption in 2009 according to Eurostat data. The European Union has set itself a target of covering an average of 20% of the energy sources of the 27 member states from renewable energy sources by year 2020 (Eurostat, 2012). The European Environmental Agency estimated that by 2030 some 20-30% of the total agricultural area of the European Union may be used for the production of energy crops (EEA, 2006). Hungary has also set itself a similar target (National Action Plan, 2010) but according to Eurostat’s projection not more than about 13 percent should be expected to be achieved by 2020 (Eurostat, 2012).” (MIKO et al. 2014)

Magyarország összes energiafelhasználásnak 70%-a érkezik importból, ahogyan az a fent olvasható idézetben szerepel. Ez az arány óriási kiszolgáltatottságot jelent, amit a jövőben mindenféleképpen javítani kell. Erre egy remek lehetőség lehet az Európai Unió előírás, amelynek keretében nagy arányban növelni kell a megújuló energiák részarányát 2020-ra.

„A megújuló energiafelhasználás szerepének növeléséhez az energiaültetvények számát is célszerű növelni. Fontos azonban tudni, hogy energiaültetvényt jó minőségű talajban érdemes telepíteni. A lágyszárú energia-alapanyagok az energia előállítás során kisebb hőfokon, de egyszerre égnék el és az égető berendezés technológiai kialakítása is körülményesebb” (HANTOSI, 2008)

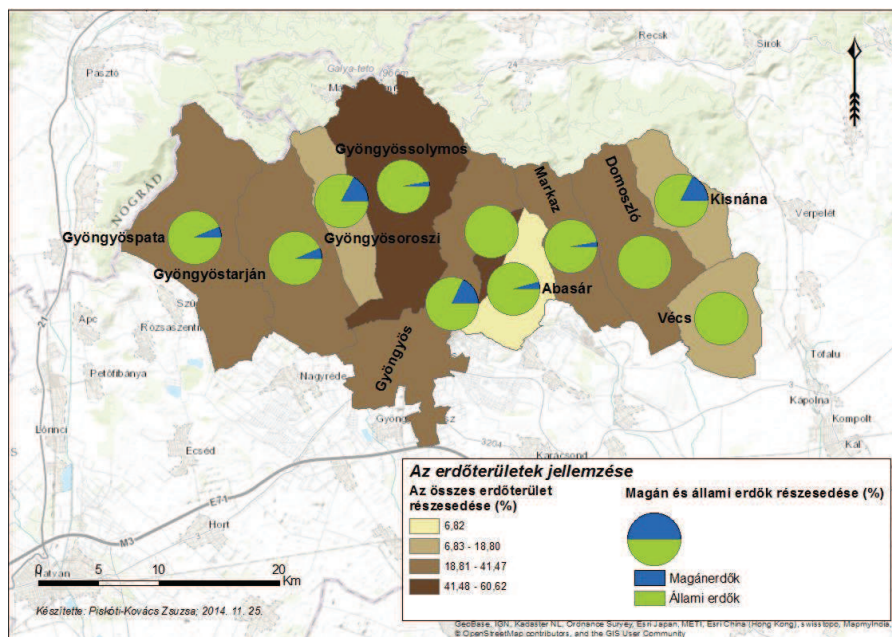
Az 1. ábrán a Dél-Mátra vidékével „szomszédos” és hasonló tájképet mutató tájegységére, az ún. Agria Innorégióra vonatkozó kutatás eredményei láthatók. Az ábra tartalma arról árulkodik, hogy a területen hol termesztendő energetikai célú haszonnövény. A bal oldali térkép az alkalmas feltételekkel rendelkező területek láthatóak. A jobb oldalin már a jogszabályok által „védett” területek lefedésre kerültek. Így a terület csupán néhány pontján lehetséges energetikai haszonnövények termesztése, ami szintén azt bizonyítja, hogy energetikai erdőgazdálkodásra nagy szükség van, hiszen a jelenlegi jogszabályok, adottságok nagyban befolyásolják az energiaültetvények elterjedését. A Dél-Mátra vidéke

energiaültetvények telepítése szempontjából a fentiekben foglaltak alapján nincs kedvező helyzetben. A célterület természetföldrajzi bemutatásánál erre már történt utalás. Néhány energiaültetvényre minden bizonnyal szükség lesz, de ez inkább csak néhány egyedi esetben javasolt.

1. ábra: Energianövények termesztetősége az egeri megújuló energiás modellrégióban
Forrás: Kertész Á. – Örsi A. Magyar Földrajzi Konferencia, Miskolc, 2014

A 2. ábráról a célterülethez hozzátartozó 11 település általános erdészeti adatait olvashatjuk le. A települések területi nagyságára és a magánerdők adataira vonatkozóan a KSH adatbázisát használtuk, az állami erdők nagyságát pedig az Egererdő Zrt. szolgáltatta. Abszolút első helyezett Gyöngyössolymos mind területi, mind részesedési szempontból. Gyöngyös és Gyöngyöspata rendelkezik még kimagasló adottságokkal.

2. ábra: Az erdőterületek nagysága
Forrás: Piskóti-Kovács Zsuzsa, 2014 Adat: Egererdő Zrt.; KSH adatbázis

A három település összes erdőterülete meghaladja a többi 8 települését. Ezért fontos e három település integrálása az együttműködésbe. A magánerdők 8,77 km²-es nagyságával „jelentéktelennek” tűnhetnek. Azonban ezen a „kis” területen is igen komoly erdőgazdálkodási tevékenységek hajthatóak végre. Törekedni kell a magánszektor bevonására is, hiszen nem lenne fenntartható és célravezető csak az állami erdőterületeket igénybe venni. Az Egererdő Zrt. sem tud minden igényt kielégíteni, így törekedni kell a lehető legsokrétűbb partnerségre.

NATURA 2000

A NATURA 2000-es természetvédelmi területek számára az Európai Unió irányából jelentős források hívhatók le e területek „védelmére”, hasznosítására. Ennek szükségességét abban látjuk, hogy fenntartható területfejlesztés csakis a természeti értékek figyelembevételével és óvásával valósulhat meg.

„Magyarország az Európai Unióhoz való csatlakozással vállalta, hogy az Unió jogrendjét a hazai szabályozásba – megfelelő igazításokkal – beépíti, Így történt ez a természetvédelmi jogszabályokkal is; a csatlakozás pillanatától Magyarországra is érvényes a két uniós direktíva, a Madárvédelmi- és az Élőhelyvédelmi Irányelv. Ezek értelmében hazánk köteles volt közösségi jelentőségű természetes élőhelyei, valamint állat- és növényfajai védelmében területeket kijelölni, amelyek így az EU ökológiai hálózatának, Natura 2000 hálózatnak a részeivé váltak. A hálózat eszméjére nevéből is következtethetünk: értékes természeti területek, élőhelyek többé-kevésbé összefüggő láncolata, amelyek az eredeti európai élővilágot őrzik. A kijelöléssel hazánk területének közel 20%-a lett Natura 2000 terület. Az eredeti védett területeink csaknem mindegyike bekerült a hálózatba, de ezeken kívül további körülbelül 1,2 millió hektár kap uniós védeltséget. Nem csoda hát, hogy ezek között igen nagy százalékban vannak mezőgazdasági területek, gyepek, tavak, folyók, erdők, ahol évszázadok óta gazdálkodás folyik.” (<http://www.natura.2000.hu/hu>)

Az Európai Unió által meghatározott természetvédelmi jogszabályok keretében a Natura 2000-es területek jelentős védelem és támogatottság alá kerültek. Ahogy az idézetből kiderül e területek túlnyomó többségén már évszázadok óta mezőgazdasági művelés zajlik. A rendelkezés ezt nem tiltja meg, ha az előírások betartása mellett megy végbe a gazdálkodás. A területek nagy részén megjelentek az invazív fajok, amelyek óriási környezeti, gazdasági kockázatokkal járnak. Fontos, hogy a természet, a társadalom és a gazdasági érdekek találkozzanak, amellyel megvalósul a fenntarthatóság. Fontos még kiemelni azt is, hogy erre az Európai Unió irányából jelentős források érkehetnek, ami még inkább gazdaságossá teszi az adott tevékenységet.

Eredmények

Kérdőív eredményei

A kérdőívet 231 személy töltötte ki, amely a célterület lakásállományához mérten ~1%-os mintavételt jelent. A kitöltők mindegyike valamely Dél-mátrai településen él. A kérdések alapvetően a fűtési rendszerek minőségét, költségeit és a felhasznált tüzelőanyag típusát tartalmazták. Az eredményekből kiderül, hogy a fűtési rendszerek megújítása időszerű lenne. Ezen felül kiderült, hogy a biológiai eredetű tüzelőanyagok használata sokkal költséghatékonyabb a lakosság számára, illetve, hogy ezen anyagokat szívesebben is hasznosítsák a helyiek. A felmérés legfontosabb eredményeit a továbbiakban ábrák segítségével reprezentáljuk.

A fűtési rendszer csereszándékára is kitért a felmérés. Alapvetően arra a következtetésre jutottunk, hogy rossz energiahatékonyság, öreg rendszerek, korszerűtlen berendezések állnak a lakosság rendelkezésére. Nagyarányú a csereszándék, de a váltásban, valami gátolja a helyi emberek, amelynek főként anyagi okai vannak. Ezt a kérdőív egy másik eredményére alapozzuk.

A terület vidéki jellege azonnal szembetűnő, hiszen körülbelül 78% családi házban él. A panelházban élő emberek főként gyöngyösiek. Legtöbben 51-100 m²-en élnek, illetve 101-150 m²-en. Az egy háztartásban élők száma 2,2 fő (KSH adatbázis). Ez azt jelenti, hogy viszonylag kevesen élnek nagy alapterületen. Ennél az oknál fogva szükséges az energiahatékonyság növelése, hiszen rengeteg értékes energia mehet veszendőbe.

A lakossági fűtési rendszereket tekintve az alábbi tulajdonságok mondhatók el a kérdőív eredményei alapján. Relatív többségben a vegyes tüzelésű kazánok állnak. Ennek oka a nagyarányú családi házakban keresendő. Sok lakos rendelkezik még gázkazánnal, illetve egyedi fűtéssel. A biomassza eltüzelésére a technológia tehát adott, azonban a következő kérdések eredményeinél láthatjuk, hogy e fűtési rendszerek már igencsak korosnak, elavultnak mondhatóak. Az eredményekből kiderült, hogy szilárd tüzelőanyagként döntő többségben használ a lakosság tűzifát (a válaszadók körülbelül 3/4-e). Ezen felül faapríték és a lignit/szén hasznosítása mondható nagyobb arányúnak. Brikett, pellett, egyéb anyagok elhanyagolhatóak.

3. ábra: Fűtőanyaghoz való viszonyulás a megkérdezett lakosság körében

Forrás: Saját szerkesztés

A célterület vidéki jellegű. Városi jelleget, magas szintű szolgáltatásokat csak Gyöngyös település hordoz, de ez a város is kisvárosias jellegű. A természet közelsége így kézenfekvő és ezt erősíti a Mátra hegység közelsége. Ezen tényezők alapján a lakosság szívesebben hasznosít biológiai eredetű anyagokat fűtésre, amely az a 3. ábrán is jól látszik. A költségek is közrejátszanak ebben, de alapvetően nem túlzás, ha az állítjuk, hogy egy átlagos Dél-Mátra vidékén élő ember szívesebben hasznosít biomasszát energiatermelésre. Ennek oka az, hogy igen magas a családi házak aránya, amely arra ad következtetést, hogy sokak egyéni fűtési rendszerekkel rendelkeznek (vegyes tüzelésű, kazán, kandalló, sparhelt, stb.).

4. ábra: Lízing szerződésre való hajlandóság
 Forrás: Saját szerkesztés

A kérdőíves felmérés leglényegesebb eredményét reprezentálja a 4. ábra. Gyakorlatilag egy lízing szerződés keretében a felhasználó kap egy korszerű és energiahatékony berendezést, amelyet néhány év után megkap a használója állandó fűtési költségek mellett. A válaszolók majd 2/3-a hajlandó lenne az elgondolásra, amelynek oka véleményem szerint a kiszámíthatatlan fűtési költségek és lakosság fűtési rendszerének korszerűtlensége.

Végül a kérőív elemzésével arra következtethetünk, hogy a lakosság potenciális piacként történő bevonása a stratégiába szükségszerű és logikus döntés lenne. Fontos megemlíteni, hogy eredmények tekintetében igény is mutatkozik egy ilyen jellegű területfejlesztés megvalósítására.

„A third group of the cserney population consists of those employed at local institutions or small businesses (tailoring company, local store). These families of at least one member having a regular income are of a better financial situation and have a more varied attitude towards the project. They seem to be interested in a more economical family energy utilization practice but only consider the possible employment opportunities to be an option if it comes with a better income than their present jobs.” (BICZÓ G. 2012)

Az idézet alapján egyértelműsíthető a társadalmi haszon is. Hiszen a helyi emberek munkalehetőséghez és olcsóbb energiaforráshoz képesek jutni, ahogyan az Csernely községben is megvalósult biomassza alapú energiatermelés révén.

Interjúk eredményei

A kutatás keretében 2 fővel készült interjúk felmérést. Gyurkó Zsolt automatizálási gépészmérnök válaszai tükrözik, hogy a lakosság számára pellet, vagy faelgázosító kazánokat a legideálisabbak, amelyek rendkívül felhasználóbarát megoldások. Mindemmellett korszerű és rendkívül energiahatékony rendszerek. Önkormányzatoknak faapríték kazánt javasolt, amely a legegyszerűsebb hőt biztosítja az épületben. Emellett a települések könnyen meg tudják oldani a tüzelőanyag tárolását, szárítását. Szükséges az üzemeltetésre munkaerőt alkalmazni, amely a munkanélküliség csökkentésében is nagy szerepet játszhat, ezzel egyértelműen területfejlesztő hatás megy végbe.

Dr. Bujdosó Zoltán a Károly Róbert Főiskola (KRF) Turizmus, Területfejlesztési és Idegen Nyelvi Intézet Intézetigazgatója szükséges szakmai tudást jelképezi az interjúk felmérésben. A kérdésekre adott válaszaiból kiderült, hogy az intézmény a stratégia működtető funkcióját nem tudná ellátni, azonban a szükséges tudást az oktatók révén tudná biztosítani. Számunkra a leginkább elgondolkodtató válasza az volt az Igazgató Úrnak, hogy a stratégia megvalósításához elengedhetetlen az önkormányzati összefogás megalapítása.

Következtetések

A Szakirodalom feldolgozása során kiderült, hogy a helyes területfejlesztés egyik alapja az, hogy a szerveződési szintek összhangban legyenek egymással. A kompromisszumon felül prioritást kell, hogy élvezzen, az alulról felülre történő szerveződés. A kapott eredményekből arra lehet következtetni, hogy a környezetvédelmi intézkedések területfejlesztésként értelmezhetőek, amit Fazekas István gondolatai is alátámasztanak. Ezen felül kiderült, hogy önmagában az energiaerdő ültetvényekből kevés nyersanyag nyerhető, amit Lukács Gergely Sándor publikáció is igazolnak. Tehát szükséges szakszerű erdőgazdálkodás megléte is. A terület erdészeti adataiból látható, hogy jelentős potenciál rejlik a települések számára az erdőterületekben. Természetvédelmi szempontból nagyarányú a NATURA 2000-es területek elterjedése. Ezen területeken irtandóak az invazív fajok. Európai Unió támogatások révén az elképzelés keretében ez megvalósulhat. A kérdőíves elemzés főbb mondanivalója az volt, hogy a lakosság, mint potenciális piac bevonható a stratégiába. Az interjúk során bebizonyosodott, hogy a megfelelő minőségű szakértelem rendelkezésre áll a Károly Róbert Főiskola részéről. Illetve az is, hogy az energiafelhasználás műszaki háttere a területfejlesztést ösztönzi, hiszen az önkormányzatok esetében faaprítékkal üzemelő kazánok az ideálisak, amelyek üzemeltetésére munkaerőt kell alkalmazni, amely területfejlesztésként értelmezhető. Az anyagi költségeket a 2014-2020-as Európai Unió tervezési ciklusban mindenféleképpen támogathatóknak kell lennie a megújuló energiáknak. A Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program előzetes terveiben prioritásként szerepel a megújuló energiák felhasználásának növelése. A biomassza előtérbe helyezése és az energiainport-függőség mérséklése a cél. Ezen célkitűzések megvalósulását segíthet az erdőterületekre alapozott területfejlesztés a Dél-Mátra vidékén.

Összegezve a Dél-Mátra vidékén megvalósítható egy területfejlesztési stratégia az erdőterületekre alapozva. Munkahelyteremtés, gazdasági előrelépés, energetikai önállóság, környezetvédelem a várható eredmények, így mindenképpen ösztönözhető az együttműködés az erdészeti hatóságok, önkormányzatok, helyi vállalkozók és a lakosság körében.

Köszönetnyilvánítás

Ezúton szeretnék köszönetet nyilvánítani a kérdőíveket kitöltött 231 személynek, az interjúszemélyeknek Dr. Bujdosó Zoltánnak és Gyurkó Zsoltnak. Köszönettel tartozom az Egererdő Zrt. részéről Dobre-Kecsmár Csaba Úrnak, aki az erdészeti adatok szolgáltatásában nagy segítségemre volt. Piskóti-Kovács Zsuzsának, aki a célterületről készített számomra néhány hasznos térinformatikai térképet. Dr. Patkós Csaba Tanár Úrnak, aki témavezetésével nagymértékben hozzájárult a téma sikeres kidolgozásában.

Hivatkozott források

- BAROS, Z. - PATKÓS CS. 2004: Az erdőkhöz fűződő érzelmi viszonyulás vizsgálata a biomassza energetikai célú hasznosítása kapcsán. Táj, tér, tervezés; Szeged pp. 1-12
- BICZÓ G. 2012: Anthological analysis on the sociocultural conditions of a technical innovation model the Csernely biomass project case. Materials Science and Engineering, Volume 37/2. pp. 13-18
- BUJDOSÓ Z. – PATKÓS CS. – RADICS ZS. – BAROS Z. – DÁVID L. – KOVÁCS T. 2013: The Importance and Public Acceptance of Biomass and „Green Energy” – the Example of an

- Underdeveloped Hungarian Region. Journal of Central European Green Innovation 1 pp. 13-25
- GYURKÓ Á. 2014: Integrált városfejlesztés Gyöngyösön 2010 után. ÚT-Új Tudós Kiadó, Tudomány – Felsőfokon 2014/2, 10 p., 12 p.
- FARAGÓ L. 1987: A területfejlesztés fogalmáról. Tár és Társadalom, 1:1, pp. 5-16.
- HANTOSI Á. 2008: Kézirat, Eszterházy Károly Főiskola
- LÁNG I. 1986: A biomassza hasznosításának távlatai. Akadémia Kiadó, Budapest, 5 p.
- L. GERGELY. S. 2010: Zöldenergia Kézikönyv. Szaktudás Kiadó Ház, Budapest, 67p.
- L. GERGELY. S. 2010: Települési fűtőművek és megújuló energia. Szaktudás Kiadó Ház, Budapest, 17 p.
- KOVÁCS T. – PATKÓS Cs. 2009: Megújuló energiákra épülő térségi partnerség – a RUBIRES projekt tapasztalatai. Környezet és Energia Konferencia, Debrecen. pp. 276-281
- MAGDA R. 2001: A magyarországi természeti erőforrások gazdaságtana és hasznosítása. Mezőgazda Kiadó, Budapest. pp. 32-33
- MILOS K. – BRATISLAV M. – DORE J. 2010: Estimation of Biomass in a Submontane Beech High Forest in Serbia. Acta Silv. Lign. Hung., Vol. 6 pp. 161-170
- MIKÓ P. – KOVÁCS. G. P. – ALEXA L, BALLA I., PÓTI P., GYURICZA Cs. 2014: Biomass Production of energy willow under unfavourable field conditions. Alóki Kft. Budapest. pp. 1-8
- PATKÓS Cs. 2011: Rural biological resources – a tool for regional development: An INTERREG study. Central European Regional Policy and Human Geography 1 pp. 53-60
- SÜLI-ZAKAR I. 2010: A terület- és településfejlesztés alapjai II. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 479 p., pp. 510-511.

Internetes oldalak:

<http://www.terport.hu/tematikus-terkepek/heves-megye-jarasai-terulet-3-6372-km2-nepesseg-315-739-fo-jarasok-szama-7-db-tel>

Letöltés: 2014.10.25.

<http://www.nyf.hu/others/html/kornyezettud/megujulo/Biomassza/Biomassza.html>

Letöltés: 2014.10.25.

<http://www.natura.2000.hu/hu>

Letöltés: 2014.10.28.

Szerzők:

GYURKÓ Ádám

Eszterházy Károly Főiskola

geográfus MSc

gyurkoadam122191@gmail.com

Dr. KAJATI György Lajos, PhD

Eszterházy Károly Főiskola

adjunktus

